

Ilisimatitsissut Notat

Uunga Konkurrencenævnet
Til

Assinga uunga
Kopi til

17. januar 2011
Sagsnr. 2008-011626
Dok.nr. 505112

Postboks 689
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 32 80 33
Fax (+299) 32 78 50
E-mail: saa@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Sag 2008-011626 – Anmeldelse af aftale efter § 8, stk. 1 mellem Nuuk Imeq A/S og KNI A/S om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke

RESUMÉ

Den 29. august 2008 modtog Konkurrencenævnet anmeldelse om aftalen af 2. maj 1994 mellem Nuuk Imeq og KNI A/S om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke. Anmeldelsen var foranlediget af Nuuk Imeq med henblik på at opnå en ikke-indgrebserklæring efter § 9, subsidiært fritagelse efter § 8, stk. 1. KNI anmeldte efterfølgende aftalen den 29. januar 2009. Anmodningen om en erklæring efter § 9 er efterfølgende frafaldet og nærværende indstilling behandler alene ansøgningen om fritagelse efter § 8, stk. 1.

De relevante markeder er henholdsvis leverandørmarkedet og en gros markedet for øl og kulsyreholdige læskedrikke, som geografisk er afgrænset til Vestgrønland.

Nuuk Imeq besidder en markedsandel på 90-100 % på markedet for salg af øl og 80-90 % af markedet for kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland.

KNI A/S besidder en markedsandel på 90-100 % på markedet for grossistsalg af øl og tilsvarende 90-100 % af markedet for kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland.

Konkurrencenævnet har vurderet aftalen af 2. maj 1994 og dens konkurrencebegrænsende bestemmelser om eneret og eksklusivt køb, konkurrenceforbud, eksportforbud og fastsættelse af priser. Nævnet betragter tre førstnævnte bestemmelser som værende i strid med Konkurrencelovens § 6, stk. 1, hvorefter der kan udstedes påbud i medfør af § 6, stk. 4, medmindre aftalen opfylder betingelserne for fritagelse efter § 8, stk. 1.

Under sagens behandling har Nuuk Imeq og KNI medgivet, at bestemmelserne om konkurrenceforbud og eksportforbud ikke opfylder betingelserne i § 8, stk. 1.

Konkurrencenævnet har vurderet, at bestemmelsen om tildelingen af eneret ikke kan fritages efter § 8, stk. 1. Dette er begrundet i, at aftalen ikke opfylder betingelsen om ikke at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af markedet for de pågældende produkter. Der er ved vurderingen særligt lagt vægt på parternes stilling på markedet, og at det ikke er muligt for andre aktører, at få adgang til at indkøbe Nuuk Imeq's produkter. Der eksisterer følgelig ikke noget konkurrencepres på KNI.

Aftalen opfylder således kun tre af fire kumulative kriterier i Konkurrencelovens § 8, stk. 1. Der kan derfor ikke meddeles fritagelse fra Konkurrencelovens forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler, jf. § 6, stk. 1.

AFGØRELSE

Konkurrencenævnet har på sit møde den 16. februar 2010 truffet afgørelse om, at:

- aftalen af 2. maj 1994 mellem Nuuk Imeq A/S og KNI A/S om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke er omfattet af Konkurrencelovens § 6, stk. 1 og ikke kan fritages efter § 8, stk. 1, da betingelserne herfor ikke er opfyldt.
- der udstedes påbud om, at KNI A/S og Nuuk Imeq A/S i medfør af § 6, stk. 4 skal bringe følgende konkurrencebegrænsende bestemmelser i aftalen af 2. maj 1994 til ophør:
  - § 1, stk. 1, om eneret
  - § 1, stk. 2, om konkurrenceforbud/eksklusivt køb
  - § 1, stk. 4, om eksportforbud
- påbuddet skal efterkommes senest seks måneder efter, at parterne har fået meddelelse om Konkurrencenævnets afgørelse i sagen

SAGSFREMSTILLING

Den 29. august 2008 anmeldte Nuuk Imeq A/S (bilag 1) aftale af 2. maj 1994 om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke mellem Nuuk Imeq A/S og KNI A/S (bilag 2) med addendum af 25. marts 2003 (bilag 3) og aftale af 26. maj 1994 mellem KNI Service A/S og Kalaalit Nierfiat Detail A/S om markedsføring af øl og kulsyreholdige læskedrikke fra Nuuk Imeq A/S (bilag 4) til Konkurrencenævnet med henblik på at opnå en ikke-indgrebserklæring, jf. § 9, subsidiært en fritagelse fra Konkurrencelovens forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler, jf. § 6, stk. 1.

På anmeldelsestidspunktet verserede en sag, vedrørende den anmeldte aftale, efter den gamle konkurrencelov, Landstingslov nr. 28 af 16. oktober 1992 om konkurrence, ved domstolene. Konkurrencenævnet havde på sit møde den 5. december 2001 behandlet nærværende aftale og besluttet at meddele KNI Pilersuisoq A/S og Nuuk Imeq A/S, at:

- aftalen af 2. maj 1994 mellem KNI Pilersuisoq og Nuuk Imeq om eneret til KNI Pilersuisoq til distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke er omfattet af anmeldelsespligten i Konkurrencelovens § 5
- aftalen af 2. maj 1994 mellem KNI Pilersuisoq og Nuuk Imeq indeholder følgende konkurrencebegrænsende bestemmelser med skadelige virkninger, som skal bringes til ophør ved forhandling i medfør af Konkurrencelovens § 11, subsidiært ved et påbud i medfør af Konkurrencelovens § 12, stk. 1:
  - § 1, stk. 1, om eneret og eksklusivt køb
  - § 1, stk. 2, om konkurrenceforbud
  - § 1, stk. 4, om eksportforbud
  - § 2, stk. 2, om fastsættelse af en grospriser
- aftalen af 2. maj 1994 mellem KNI Pilersuisoq og Nuuk Imeq er undergivet offentlighed i medfør af Konkurrencelovens § 10
- de indsendte priskalkulationer, oversigt over salgspriser og oversigt over solgte mængder kan undtages fra offentlighed i medfør af Konkurrencelovens § 10, stk. 2, nr. 2.

KNI valgte at indbringe Konkurrencenævnets afgørelse for Grønlands Landsret som 1. instans, med påstand om ophævelse. Konkurrencenævnet påstod frifindelse.

På parternes foranledning blev spørgsmålet om, hvorvidt aftalen er omfattet af Konkurrencelovens § 2, nr. 1, 2. led, udskilt til selvstændig behandling. § 2, nr. 1, 2. led fritager erhvervsvirksomhed, hvis udøvelse i henhold til særlig hjemmel bestemmes eller godkendes af det offentlige, i det omfang det pågældende forhold er offentligt reguleret, fra lovens indgrebsbestemmelser §§ 11-15.

Udfaldet af sagen vedrørende § 2-spørgsmålet ville kunne påvirke behandlingen af anmeldelsen af aftalen efter den nye konkurrencelov, da den nye konkurrencelov har en lignende fritagelse, jf. § 2, stk. 2. Derfor valgte Konkurrencenævnet at sætte sagsbehandlingen i bero, indtil der forelå en endelig afgørelse af § 2-spørgsmålet. Den 17. oktober 2008 afsagde Østre Landsret dom i sagen (bilag 5), hvor KNI A/S tilpligtes at anerkende, at virksomhed udøvet af KNI Pilersuisoq A/S i henhold til den med Nuuk Imeq A/S den 2. maj 1994 indgåede aftale om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke ikke er omfattet af § 2, nr. 1, 2. pkt. i dagældende landstingslov nr. 28 af 30. oktober 1992 om konkurrence.

KNI valgte derefter at søge Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at anke til Højesteret som 3. instans. Den 19. januar 2009 afslog Procesbevillingsnævnet ansøgningen fra KNI (bilag 6).

Det er derfor endeligt afgjort, at den virksomhed, der udøves i henhold til aftalen mellem parterne ikke er omfattet af § 2, nr. 1, 2. pkt. Konkurrencenævnet valgte efterfølgende at genoptage behandlingen af ansøgningen om ikke-indgrebserklæring efter § 9 og fritagelse af aftalen fra Konkurrencelovens forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler efter § 8, stk. 1.

Den oprindelige sag efter den tidligere konkurrencelovs § 11 forsætter ved Grønlands Landsret. Med skiftet fra kontrollov til forbudslov i den nye konkurrencelov vil afgørelsen

af denne del af sagen dog ikke kunne få indflydelse på behandlingen af anmeldelsen efter den nye konkurrencelovs § 8, stk. 1 eller § 9.

Den 23. januar 2009 modtog Konkurrencenævnet anmeldelse efter § 8, stk. 1 og § 11, stk. 1 af samme aftaler fra KNI (bilag 7).

Konkurrencenævnet gjorde ved skrivelse af 29. januar 2009 selskaberne opmærksomme på, at anmeldelserne var ufuldstændige og bad selskaberne fremsende supplerende information.

KNI fremsendte den 10. februar 2009 de manglende oplysninger, som selskabet vil støtte sin ansøgning på (bilag 8).

Nuuk Imeq fremsendte den 20. februar 2009 sin fuldstændige anmeldelse (bilag 9) og frafaldt samtidig sin ansøgning om ikke-indgrebserklæring efter § 9. Nuuk Imeq har ved sin fuldstændige anmeldelse valgt ikke at anmelde aftalen af 26. maj 1994 mellem KNI Service A/S og Kalaalit Nierfiat Detail A/S om markedsføring af øl- og kulsyreholdig læskedrik fra Nuuk Imeq A/S udtaget af anmeldelsesmaterialet, hvilket skyldtes, at Kalaalit Nierfiat A/S i dag har undergået en privatisering og nu består som Pissifik A/S. Aftalen er i stedet gældende mellem KNI og Nuuk Imeq.

Konkurrencenævnet har ved behandling af selskabernes ansøgninger efter § 8, stk. 1 valgt at udskille KNI's ansøgning om erklæring efter § 11, stk. 4 til særskilt behandling. Nærværende indstilling behandler, hvorvidt aftale af 2. maj 1994 om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke mellem Nuuk Imeq A/S og KNI A/S (bilag 2) med addendum af 25. marts 2003 (bilag 3) kan fritages efter § 8, stk. 1.

Virksomhederne

Nuuk Imeq

Nuuk Imeq A/S blev etableret i 1986 og startede produktion i 1989. Selskabet producerer kulsyreholdige læskedrikke blandt andet på licens fra The Coca Cola Company Inc. og Royal Unibrew A/S og Carlsberg Breweries A/S. Selskabet aftapper endvidere øl fra Royal Unibrew A/S, Carlsberg Breweries A/S og Godthåb Bryghus til salg i Grønland og har en mindre produktion af saftkoncentrater og grønlandsk vand under egne varemærker. Mærkevareejerne markedsfører selv deres produkter gennem egne salgsrepræsentationer. Distributionen af Nuuk Imeq's produkter sker i henhold til aftale med Pilersuisoq A/S (den anmeldte aftale).

De nuværende aktionærer i Nuuk Imeq er Carlsberg Breweries A/S med 31,86 %, Kommuneqarfik Sermersooq med 36,28 % samt Royal Unibrew A/S med 31,86 %.

Grønlands Selvstyre var indtil 2005 aktionær i selskabet, hvor de øvrige aktionærer udnyttede deres forkøbsret til aktieposten, der blev sat til salg i 2003. Ved aktiesalget ophørte den i aktionæroverenskomsten for Grønlands Selvstyre gældende forpligtigelse til at sikre selskabet en faktisk eneret.

Selskabet omsatte i 2009 for 154,0 mio. kr. og havde knapt 50 medarbejdere. Årets resultat før skat blev 39,6 mio. kr. Balancesummen var ved udgangen af 2009 på 218,2 mio. kr. Overskudsgraden var på 25,1 % og egenkapitalens forrentning på 25,0 %. Målt i volumen blev der i 2009 solgt 62.004 HL øl og 61.869 HL kulsyreholdige læskedrikke, jf. Nuuk Imeq A/S årsrapport for 2009.

KNI

I 1986 overtog Grønlands Hjemmestyre Den kongelige grønlandske Handel. Virksomheden blev videreført under navnet Kalaallit Niuerfiat. Ved Landstingsforordning nr. 14 af 30. oktober 1992¹ blev virksomheden omdannet til fire aktieselskaber:

- Royal Arctic Line A/S, som varetager skibsgodstrafikken,
- Kalaallit Niuerfiat Service A/S, senere KNI Pilersuisoq A/S, med hovedaktivitet inden for handel med forbrugsvarer og erhvervsredskaber i bygder og yderdistrikts byer, skibspassagerer trafik og skibsgodstrafik til og fra bygderne, postvirksomhed og landsdækkende forsyning med flydende brændstoffer,
- Kalaallit Niuerfiat Detail A/S, senere privatiseret som Pisiffik A/S, med Dagrofa A/S som hovedaktionær, selskabet driver handel i de større byer på kommercielle vilkår, og
- Kalaallit Niuerfiat Holding A/S, senere KNI A/S.

Den 12. april 2002 fusionerede KNI A/S med KNI Pilersuisoq A/S.

KNI har i dag to divisioner: Pilersuisoq, der beskæftiger sig med detailhandel og en gros salg samt Polaroil, som primært handler med flydende brændstoffer.

Selskabets aktiekapital er 100 % ejet af Grønlands Selvstyre.

Selskabet havde i 2009/10² ca. 850 medarbejdere og omsatte for 2.105,3 mio. kr., hvoraf Pilersuisoq divisionen bidrog med 1.168,1 mio. kr., heraf bidrog en gros handelen med øl og kulsyreholdige læskedrikke med 290,6 mio. kr. Årets resultat før skat blev 37 mio. kr., hvoraf Pilersuisoq divisionen bidrog med 13,0 mio. kr. Balancesummen for perioden var på 1.792,7 mio. kr. Overskudsgraden var på 2,7 % og egenkapitalens forrentning på 3,7 %, jf. KNI A/S' årsrapport 2009/10.

Markedsbeskrivelse

Lovgivningsmæssige forhold

For så vidt angår salg og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke har Selvstyret ved bekendtgørelse nr. 16 af 28. maj 2002 om emballage til øl og kulsyreholdige læskedrikke fastsat regler for emballagens udseende og udformning.

Bekendtgørelsen afgrænser anvendelsen af de særlige returflasker geografisk til Vestgrønland. I Nord- og Østgrønland anvendes engangsemballage. Det er alene Nuuk Imeq, der producerer og taper produkter på emballage, der opfylder bekendtgørelsen.

---

¹ Landstingsforordningen omkring omdannelsen af Kalaallit Niuerfiat var en del af en større lovpakke, hvor også den tidligere konkurrencelov blev vedtaget.

² Selskabet har siden 2010 bogført med forskudt regnskabsår.

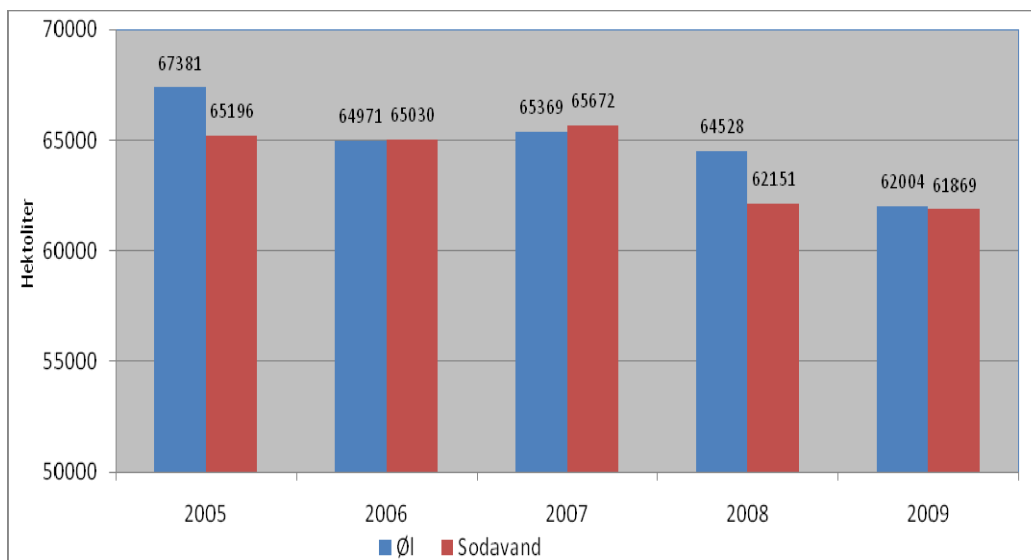
Herudover skal der henses til de grønlandske regler om afgifter på sukker og alkohol. Disse begrænser forbrugernes adgang til frit at importere øl og kulsyreholdige læskedrikke til Grønland.

De omhandlede produkter i form af øl og kulsyreholdige læskedrikke

Det er primært Nuuk Imeq, som leverer øl og kulsyreholdige læskedrikke til det Vestgrønlandske marked. I figur 1 ses udviklingen i solgte mængder. Udover Nuuk Imeq findes der to mikrobryggerier, hvoraf Nuuk Imeq har indgået aftale om aftapning og distribution med det ene.

Af figur 1 fremgår Nuuk Imeq's salg af øl og kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland.

Figur 1 Salg af øl og kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland

Kilde: Nuuk Imeq A/S' årsrapporter 2007, 2008 og 2009

Nuuk Imeq tilbyder følgende produkter:

Øl i 33cl flasker:

- Carlsberg
  - Elephant 7,2 %
  - Carls Hvede 5,8 %
  - Pilsner 4,6 %
  - Carls Lager 4,3 %
- Tuborg
  - Julebryg 5,6 %
  - Påskebryg 5,7 %
  - Gold 5,0 %
  - Classic 4,6 %
  - Classic Gylden 4,6 %
  - Pilsner 4,6 %
  - Rød 4,6 %

- Light 2,1 %
- KB Hvidtøl og KB Julehvidtøl 1,7 %
- Royal Unibrew
  - Royal Export 5,6 %
  - Royal X-mas 5,6 %
  - Royal Classic 4,6 %
  - Royal Pilsner 4,6 %
  - Royal Stout 7,7 %
  - Royal Summer 5,0%
- Godthåb Bryghus
  - Julebryg 5,09 %
  - Båja Pilluarit 5,08 %
  - Moskusbajer 6,5 %

Sodavand:

- Coca Cola
  - Coca Cola 0,25 og 0,5 L
  - Coca Cola Light 0,25 og 0,5 L
  - Coca Cola Zero 0,25 og 0,5 L
  - Fanta Orange 0,5 L
- Tuborg
  - Citron 0,25 L og 0,5 L
  - Hvid Special 0,25 og 0,5 L
  - Lemon 0,25 og 0,5 L
  - Squash 0,25 og 0,5 L
  - Squash Light 0,5 L
  - Tonic 0,25 L
- Faxe/Royal Unibrew i 0,25 og 0,5 L
  - Faxe Kondi
  - Faxe Kondi Light
  - Grøn Sport
  - Hindbær
  - Ananas
  - Aqua Coral Citrus
  - Grape
  - Nicoline Citron
  - Nicoline Appelsin

Produktsortimentet bestemmes af mærkevareejerne, der løbende vurderer udviklingen i salget af produkterne med henblik på, at sortimentet bedst muligt svarer til forbrugernes ønsker.

Aktører på markedet for salg af øl og kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland

Markedet for øl og kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland er vertikalt opdelt i et leverandørmarked, en gros marked og et detailmarked. Det er primært Nuuk Imeq, der agerer som leverandør af produkterne øl og kulsyreholdige læskedrikke i Grønland. Som følge af den anmeldte distributionsaftale er det alene KNI, der som grossist, kan distribuere Nuuk Imeqs produkter i Vestgrønland.

På detailmarkedet opererer flere aktører, heriblandt KNI, der driver detailforretning i de mindre byer og bygder. Der er indhentet information fra KNI A/S, som angiver aktørerne

på detailmarkedet for øl og kulsyreholdige læskedrikke, samt deres markedsandele i 2009.

KNI Pilersuisoq	XX %
Pisiffik	XX %
Brugsen	XX %
Kamik	XX %
Andre	XX %

Aftalen mellem Nuuk Imeq og KNI

Aftalen af 2. maj 1994 mellem Nuuk Imeq A/S og KNI A/S med addendum af 25. marts 2003 om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke er en vertikal aftale, der omhandler en gros salg.

Aftalen indeholder følgende bestemmelser, der skal vurderes i forhold til konkurrencereglerne:

- § 1, stk. 1, om eneret og eksklusivt køb
"KNIS³ får ved nærværende aftale eneret til køb af Produkterne⁴ med henblik på salg i Grønland."
- § 1, stk. 2, om konkurrenceforbud
"KNIS er forpligtet til, ikke at forhandle øl og kulsyreholdige læskedrikke fra andre udbydere end NI⁵. KNIS er endvidere forpligtet til i videst mulige omfang, at opfylde alle ordrer som KNIS måtte modtage på Produkterne i Grønland."
- § 1, stk. 4, om eksportforbud
"KNIS er ikke berettiget til at eksportere Produkterne eller at sælge disse til aftagere, som KNIS ved eller burde vide vil eksportere Produkterne."
- § 2 om priser
*"NI fastsætter salgsprisen for salg af Produkterne til KNI.
KNIS fastsætter de maksimale en gros priser for hver produkttype ud fra følgende elementer:*
  - 1 *KNIS indkøbspris fra NI*
  - 2 *Afgifter*
  - 3 *Kystfragt*
  - 4 *Strip/stuff omkostninger til containerisering af godset*
  - 5 *Sorteringsgebyr til detaillister*
  - 6 *Dækningsbidrag til KNI**En gros priserne ændres således med de ændringer, der måtte finde sted i disse omkostningselementer. En gros prisen må imidlertid ikke differentieres mellem leverancer til Nuuk og leverancer til det øvrige Grønland."*

Herudover indeholder aftalen bestemmelser om: returemballage og pant, betalingsbetingelser, ordreafgivelse, minimumskvanta, transportemballage,

---

³ KNIS refererer til KNI A/S.

⁴ Ved "Produkterne" forstås "øl og kulsyreholdige læskedrikke".

⁵ NI refererer til Nuuk Imeq A/S.

Leveringsbetingelser, varemærker, ikrafttræden, ophør, genforhandling samt retsvalg og voldgift.

Aftalen kan af hver af parterne opsiges med 6 måneders varsel. Aftalens gyldighedsperiode er godt 15 år, idet aftalen trådte i kraft den 1. maj 1994.

Høring

Indstillingen blev fremsendt til høring hos Nuuk Imeq og KNI den 1. juli 2010. Parterne afgav høringssvar den 27. august 2010.

Parterne medgav i deres høringssvar, at bestemmelserne om eksportforbud og konkurrenceforbud ikke opfyldte betingelserne for fritagelse i medfør af § 8, stk.1.

På baggrund heraf, samt medtagelse af nye forhold, blev der udarbejdet et revideret indstillingsnotat, som blev sendt i høring den 7. januar 2011. KNI afgav høringssvar den 24. januar 2011 og Nuuk Imeq afgav høringssvar den 28. januar 2011.

Parternes høringssvar er blevet indarbejdet i relevant omfang. De faktuelle ændringer er medtaget i sagsfremstillingen og parternes bemærkninger til vurderingen er indarbejdet i vurderingsafsnittet. Selskabernes høringssvar er vedlagt som bilag 9, 10, 11 og 12.

VURDERING

Det relevante marked

I henhold til Konkurrencelovens § 5 skal afgrænsningen af det relevante marked ske på grundlag af undersøgelse af efterspørgsels- og udbudssubstitutionen, samt den potentielle konkurrence. Den potentielle konkurrence skal alene undersøges, når de involverede virksomheders stilling på det relevante marked er blevet dokumenteret, og denne stilling giver anledning til tvivl om, hvorvidt loven er overtrådt. Der skal foretages en afgrænsning af såvel produktmarkedet som af det geografiske marked. Formålet hermed er at dokumentere de involverede virksomheders markedsstyrke og hvorvidt de er mødes med et konkurrencepres.

Den anmeldte aftale mellem Nuuk Imeq og KNI omhandler salg og distribution af produkterne øl og kulsyreholdige læskedrikke på leverandørniveau og en gros niveau.

Leverandørmarkedet omfatter markedet for produktion og levering af øl og kulsyreholdige læskedrikke.

En gros markedet omfatter markedet for indkøb af produktet i større mængder med henblik på videresalg og distribution til detailhandlende.

Det relevante produktmarked

Der er identificeret to produkter, som hver udgør selvstændige markeder. Det drejer sig om markedet for produktet øl og markedet for produktet kulsyreholdige læskedrikke. I det følgende redegøres udbuds- og efterspørgselssubstitutionen for begge produkter.

Efterspørgselssubstitution

For så vidt angår øl, er der tale om et produkt, der anvendes til at slukke tørst og kan nydes selvstændigt eller som supplement til mad. Produktet er kendetegnet ved at indeholde en vis alkoholprocent. Der er andre produkter som ligeledes anvendes til at slukke tørst og indeholder alkohol. Dette gælder eksempelvis vin og spiritus. Efterspørgselsmæssigt vurderes disse produkter dog ikke at kunne substituere øl, da disse produkter smagsmæssigt differentierer sig betydeligt fra øl og herudover rangerer i en anden prisklasse. Der findes derfor ikke nogen efterspørgselssubstitution for produktet øl.

Kulsyreholdige læskedrikke anvendes ligeledes til at slukke tørst og nydes selvstændigt, såvel som supplement til mad. Produktet er karakteristisk, idet det indeholder kulsyre og ofte består af et højt sukkerindhold. Der findes læskedrikke uden kulsyre, som tjener samme formål, men disse vurderes ikke efterspørgselsmæssigt at kunne substituere kulsyreholdige læskedrikke.

Herudover findes der energidrikke, som indeholder kulsyre og er kendetegnet ved at have et højt koffeinindhold. Det vurderes ikke, at energidrikke kan substituere kulsyreholdige læskedrikke. Dette dels på grund af energidrikkes høje koffeinindhold og heraf følgende bivirkninger, og dels fordi energidrikke ligger i en anden prisklasse end de kulsyreholdige læskedrikke.

Det er blevet anført af parterne, at de af Nuuk lmeq producerede kulsyreholdige læskedrikke er i konkurrence med salg af koncentrat og kulsyre, samt udstyr til hjemmefremstilling af læskedrikke med/uden kulsyre. Som anført ovenfor, er det Konkurrencenævnets vurdering, at ikke-kulsyreholdige læskedrikke ikke kan substituere kulsyreholdige læskedrikke og derfor indgår koncentrat til fremstilling heraf ikke på markedet for kulsyreholdige læskedrikke.

Med hensyn til salg af kulsyre og udstyr til hjemmefremstilling af kulsyreholdige læskedrikke, er det Konkurrencenævnets vurdering, at disse ikke substituerer færdigfremstillede kulsyreholdige læskedrikke, der kan konsumeres umiddelbart ved indkøb. Herudover, er anskaffelse af hjemmefremstillingsmidler forbundet med en betydelig økonomisk investering.

På baggrund heraf, finder Konkurrencenævnet ikke, hverken ikke-kulsyreholdige læskedrikke, energidrikke, eller salg af kulsyre og apparater til fremstilling af kulsyreholdige læskedrikke udgør substitution for færdigfremstillede kulsyreholdige læskedrikke. Der vurderes derfor ikke at findes nogen efterspørgselssubstitution for produktet kulsyreholdige læskedrikke.

Udbudssubstitution

Gældende for begge produktgrupper er, at både øl og kulsyreholdige læskedrikke er underlagt strenge krav om emballage i medfør af den grønlandske emballage Lovgivning, som kun tillader salg af produkterne i særlige godkendte flasker. Det er en forudsætning for lovligt at kunne sælge øl og sodavand i Vestgrønland, at produkterne sælges i de godkendte flasker. I Grønland er det kun Nuuk Imeq, der har det nødvendige fabriksanlæg, hvorved øl og kulsyreholdige læskedrikke kan tappes på godkendt emballage. Således er der p.t. ikke alternative udbydere af produkterne. De betydelige omkostninger, der er forbundet med etablering af tilsvarende fabriksanlæg bevirker, at der ikke umiddelbart er virksomheder, der på kort sigt kan påbegynde produktion af produkterne eller omstille sin produktion hertil.

Undtaget fra den grønlandske lovgivning om emballage er restaurationsbranchen, hvor det er tilladt at anvende fustager og postmix anlæg til salg af øl og kulsyreholdige læskedrikke. Visse restauranter kan derfor i et begrænset omfang udbyde både øl og kulsyreholdige læskedrikke til forbrugerne i Vestgrønland, uagtet lovgivningen om emballage.

Fustager og postmix anlæg betragtes ikke som substituerende på udbudssiden, da der ikke er tale om produkter, der indgår i en gros handelen til salg og distribution til detailhandelen, med henblik på videresalg til den endelige forbruger. Der er derimod tale om et selvstændigt marked for salg af øl og kulsyreholdige læskedrikke i restaurationsbranchen.

Det konstateres hermed, at de relevante produktmarkeder består i markedet for øl og markedet for kulsyreholdige læskedrikke på leverandør- og grossistniveau og at der ikke eksisterer nogen efterspørgselssubstitution for produkterne

Det relevante geografiske marked

Den grønlandske lovgivning stiller krav til salg af øl og kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland i form af regler om anvendelse af godkendte flasker til emballage. Dertil kommer de grønlandske afgifter på alkohol og sukker. Disse regler forhindrer forbrugerne i frit at importere øl og kulsyreholdige læskedrikke til eget forbrug.

Der findes derfor ikke nogen egentlig efterspørgselssubstitution på produkterne fra sælgere uden for Vestgrønland, da disse kun i begrænset omfang kan indføres i Grønland.

Udbudssubstitutionsmæssigt bevirker det faktum, at udenlandske flasketyper ikke kan indgå i det grønlandske returflaskesystem, at det er forbundet med betydelige omkostninger for udenlandske virksomheder at udbyde produkterne i Vestgrønland. Dette kan alene ske gennem aftale med Nuuk Imeq eller ved etablering af fabriksanlæg til tapning på grønlandske flasker. Der vurderes derfor ikke at være nogen udbudssubstitution, grundet de betydelige omkostninger forbundet med at imødegå de Vestgrønlandske emballagekrav.

Samlet betyder det, at konkurrencevilkårene i Vestgrønland er forskellige fra andre geografiske områder som f.eks. Nord- og Østgrønland, samt Danmark og EU. Det geografiske marked er derfor Vestgrønland.

Parternes stilling på det relevante marked

Ovenfor er det relevante marked afgrænset til markedet for øl og markedet for kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland. Det er konstateret, at der ikke findes nogen udbudssubstitution eller efterspørgselssubstitution for produkterne.

De relevante markeder er yderligere afgrænset til salg og distribution af produkterne på leverandør- og en gros niveau.

På baggrund af Nuuk Imeq's oplysninger, lægger Konkurrencenævnet til grund, at virksomheden besidder en markedsandel på 90-100 % på leverandørmarkedet for øl, idet der eksisterer to mikrobryggerier, hvoraf Nuuk Imeq har indgået aftale med det ene, Godthåb Bryghus, om aftapning og distribution. Nuuk Imeq's markedsandel på markedet for læskedrikke vurderes at ligge på 80-90 %, idet der ikke vurderes at forefindes nogen efterspørgsels- eller udbudssubstitution.⁶

En gros markedet omfatter markedet for indkøb af produkterne i større mængder med henblik på videresalg og distribution til mindre detailhandlere. KNI har en markedsandel på 90-100 % på markedet for grossistsalg af øl og 90-100 % på markedet af kulsyreholdige læskedrikke i Vestgrønland qua distributionsaftalen med Nuuk Imeq.

Konkurrencelovens § 6, stk. 1 – 3

Konkurrencelovens § 6 vedrører konkurrencebegrænsende aftaler mellem virksomheder. Der er som udgangspunkt fire betingelser, der skal være opfyldt for, at forbuddet i Konkurrencelovens § 6 finder anvendelse. Der skal være tale om:

1. Erhvervsvirksomheder, der
2. indgår en aftale/indgår en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder/udøver samordnet praksis, som
3. har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen
4. mærkbart.

Konkurrenceloven omfatter enhver form for erhvervsvirksomhed, jf. § 2, stk. 1. Begrebet erhvervsvirksomhed skal forstås bredt, således at enhver økonomisk aktivitet, der foregår i et marked for varer og tjenester, er omfattet af loven. KNI A/S driver erhvervsvirksomhed inden for en gros og detailhandel af dagligvarer og Nuuk Imeq A/S driver erhvervsvirksomhed inden for produktion og aftapning af øl og kulsyreholdige

---

⁶ Der er både for markedet for øl og kulsyreholdige læskedrikke taget forbehold for den mulige, private og ulovlige import af produkterne.

læskedrikke. Der er derfor tale om økonomiske aktiviteter, som er omfattet af Konkurrenceloven, jf. § 2, stk. 1.

Det anmeldte aftalekompleks om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke indeholder bestemmelser om bl.a. eneret, eksklusivt køb, konkurrenceforbud, eksportforbud, prisreguleringer m.v., der skal vurderes i forhold til konkurrencereglerne.

Vurderingen af, om aftalen har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen skal ske på grundlag af en objektiv vurdering af aftalens indhold i lyset af den retlige og økonomiske sammenhæng som aftalen indgår i.

Eneret og eksklusivt køb

KNI's eneret er fastlagt i § 1, stk. 1 *"KNIS får ved nærværende aftale eneret til køb af Produkterne med henblik på salg i Grønland."*

Aftalen medfører gensidig eksklusivitet, eftersom der er tale om en eneret kombineret med en eksklusiv købsforpligtelse. Til gengæld for eneretten forpligter KNI sig til udelukkende at foretage indkøb af øl og kulsyreholdige læskedrikke hos Nuuk Imeq. Eneretten betyder, at Nuuk Imeq har forpligtet sig til kun at levere øl og kulsyreholdige læskedrikke til KNI i Vestgrønland.

KNI er dominerende på det vestgrønlandske en gros marked for Nuuk Imeq's produkter, der kun forhandles via KNI som grossist. Eventuelle konkurrenter til KNI på såvel en gros- og detailmarkedet er afskåret fra at foretage indkøb af øl og kulsyreholdige læskedrikke direkte hos Nuuk Imeq. Derudover er de som følge af emballagebekendtgørelsen afskåret fra at importere øl og kulsyreholdige læskedrikke til Grønland. Aftalen mellem Nuuk Imeq og KNI medfører således en tilstand svarende til absolut/lukket eksklusivitet.

Konkurrenceforbud

Det fremgår af § 1, stk. 2, at *"KNIS er forpligtet til, ikke at forhandle øl og kulsyreholdige læskedrikke fra andre udbydere end NI."*

Bestemmelsen udgør et absolut konkurrenceforbud, som bevirker, at producenter eller leverandører af varer, der konkurrerer mod Nuuk Imeq's produkter, ikke kan afsætte deres produkter til KNI og dermed få adgang til det grønlandske en gros marked, hvorigennem varerne bliver distribueret af KNI.

Under mere normale markedsforhold vil konkurrenceklausuler i forbindelse med aftaler om eneforhandling kunne accepteres for en kortere periode (2 til 3 år). Den anmeldte aftale har været gældende i over 15 år og i det foreliggende tilfælde understøtter bestemmelsen om konkurrenceforbud bestemmelsen om eneret. Eneretten hindrer KNI's konkurrenter adgang til leverandørmarkedet og konkurrenceklausulen bevirker at konkurrerende produkter, ikke kan afsættes på det eksisterende en gros marked. Dette har til virkning, at markedet for øl såvel som markedet for kulsyreholdige læskedrikke bliver totalt afskærmet for potentielle nye aktører, der vil penetrere markederne på leverandør- og en gros niveau.

Eksportforbud

I aftalens § 1, stk. 4 bestemmes *"KNIS er ikke berettiget til at eksportere Produkterne eller at sælge disse til aftagere, som KNIS ved eller burde vide vil eksportere Produkterne."*

Der er her tale om et eksportforbud, som har til formål at beskytte andre markeder, som f.eks. det danske, mod uønsket import fra Grønland. Det betydeligt højere detailpriseniveau i Grønland taler dog mod eksport, mens priserne uden afgifter måske kan være et incitament til at eksportere eller reeksportere øl og kulsyreholdige læskedrikke, f.eks. til Danmark.

Eksportforbud vil normalt blive anset for en "hard-core" overtrædelse af konkurrencelovgivningen. Spørgsmålet er her, om Konkurrencelovens indgrebsbestemmelser kan bringes i anvendelse på en bestemmelse om eksportforbud mellem to grønlandske virksomheder.

Konkurrencenævnet er af den opfattelse, at de skadelige virkninger af aftalen skal vurderes samlet, idet de enkelte bestemmelser supplerer og underbygger hinanden. Eksportforbuddet supplerer således eneretten og konkurrenceforbuddet med det resultat, at det grønlandske detailmarked for øl og kulsyreholdige læskedrikke bliver et lukket marked, som er forbeholdt Nuuk Imeq og KNI. Med aftalen kan KNI ikke hverken foretage import (uden om Nuuk Imeq) eller eksportere direkte eller indirekte.

Priser

I § 2 fastsættes priserne. *"NI fastsætter salgsprisen for salg af Produkterne til KNI. KNIs fastsætter de maksimale en gros priser for hver produkttype..."* En gros priserne fastsættes ud fra en række elementer. Det er således Nuuk Imeq, der bestemmer indkøbsprisen, og KNI, der bestemmer en gros prisen, som er ens for alle handlende i Grønland, idet KNI ikke må differentiere mellem leverancer til Nuuk og det øvrige Grønland. Detailpriserne bestemmes i detailhandlen, men med den undtagelse, at KNI's vejledende udsalgspriser er bindende for virksomhedens egne detailbutikker.

Indledningsvist anfører Nuuk Imeq med tilslutning fra KNI, at, parterne inden Konkurrencenævnets behandling af sagen i 2001, har ændret aftalens prisbestemmelser væsentligt.

Det anføres, at prissætningen i en gros leddet foregår efter en nærmere specificeret beregningsmodel og at der er tale om lovlig fastsættelse af maksimale videresalgspriser. KNI ikke er således ikke hindret i at tage lavere en gros priser end det, der følger af parternes aftale.

Nuuk Imeq og KNI fremfører, at fastsættelse af vejledende priser til KNI's egne detailforretninger ikke udgør nogen konkurrencebegrænsning, ligesom heller ikke KNI's meddelelse af vejledende udsalgspriser til andre forhandlere udgør en konkurrencebegrænsning. Til understøttelse for det sidste forhold påpeges det, at priserne på produkterne rent faktisk varierer i pris på detailmarkedet.

Konkurrencenævnet medgiver, at det med bestemmelserne om prisfastsættelse i parternes aftale ikke er tale om en konkurrencebegrænsning i strid med § 6, stk. 1, idet fastsættelse af vejledende maksimale videresalgspriser ikke udgør en ulovlig konkurrencebegrænsning, såfremt der er reel mulighed for videresalg til lavere priser, hvilket er tilfældet i nærværende sag.

Konkurrencelovens § 7

På baggrund af ovenstående kan det umiddelbart fastslås, at det anmeldte aftalekompleks indeholder tre konkurrencebegrænsende bestemmelser, der er omfattet af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, jf. § 6, stk. 1. Det drejer sig om bestemmelserne om eneret og eksklusivt køb, konkurrenceforbud og eksportforbud er tale om en konkurrencebegrænsende aftale. Det skal derfor vurderes om bagatelreglerne i Konkurrencelovens § 7, stk. 1 finder anvendelse.

Efter Konkurrencelovens § 7, stk. 1 gælder forbuddet i § 6, stk. 1 som udgangspunkt ikke, hvis de deltagende virksomheder har:

- En markedsandel, som ikke overstiger 10 % på noget relevant marked, der er berørt af aftalen, når virksomhederne er faktiske eller potentielle konkurrenter.
- En markedsandel, der ikke overstiger 15 % på noget relevant marked, der er berørt af aftalen, når virksomhederne ikke er faktiske eller potentielle konkurrenter.
- En omsætning, som ikke overstiger 5 millioner kroner.

Omsætningen for KNI og Nuuk Imeq, samt omsætningen i tilknyttede virksomheder, jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse af 1. juli 2008 om beregning af omsætning med videre i landstingslov om konkurrence, overstiger 5 mio. kr. Markedsandelene for salg af øl og kulsyreholdige læskedrikke for KNI og Nuuk Imeq overstiger 15 %. Bagatelgrænsen i Konkurrencelovens § 7, stk. 1, finder derfor ikke anvendelse.

Er konkurrencebegrænsningerne i aftalen mærkbar

Ud over de kvantitative mærkbarhedskrav i Konkurrencelovens § 7, gælder der et kvalitativt mærkbarhedskrav. Henset til parternes stilling på det relevante marked, vurderes konkurrencebegrænsningerne i aftalen at have mærkbar virkning på konkurrencen på henholdsvis leverandør- og grossistmarkedet for øl og kulsyreholdige læskedrikke.

Individuel fritagelse efter Konkurrencelovens § 8

Nuuk Imeq og KNI har anmodet om en fritagelse fra forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler efter Konkurrencelovens § 8, stk. 1 for aftalen af 2. maj 1994 om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke med addendum af 25. marts 2003.

En konkurrencebegrænsende aftale kan efter bestemmelsen i § 8, stk. 1 fritages fra forbuddet, hvis den:

1. bidrager til at styrke effektiviteten i produktionen eller distributionen af varer eller tjenesteydelser eller fremmer den tekniske eller økonomiske udvikling,
2. sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved,
3. ikke pålægger virksomhederne begrænsninger, som er unødvendige for at nå disse mål, og
4. ikke giver virksomhederne mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer eller tjenesteydelser.

De fire betingelser er kumulative og skal således alle være opfyldt, førend der kan opnås fritagelse efter § 8, stk. 1.

Konkurrencenævnet har ovenfor løftet bevisbyrden for, at de i distributionsaftalen indeholdte tre bestemmelser om eneret og eksklusivt køb, konkurrenceforbud og eksportforbud udgør konkurrencebegrænsninger i strid med § 6 stk. 1. Det bemærkes, at det herefter påhviler de involverede virksomheder at løfte bevisbyrden for, at aftalen opfylder betingelserne i § 8, stk. 1 førend der kan opnå fritagelse fra forbuddet i § 6, stk.1.

Parterne, har i deres anmeldelser, gennem deres høringssvar og møder med Konkurrencetilsynet, tilvejebragt information og anført forhold til støtte for deres anbringelser om fritagelse.

Endvidere har Nuuk Imeq i sit høringssvar medgivet, at bestemmelserne om konkurrenceforbud og eksportforbud næppe selvstændigt opfylder betingelsen om opnåelse af effektivitetsgevinster og at bestemmelserne med deres nuværende absolutte karakter er mere vidtgående end nødvendigt. KNI har i sit høringssvar tilsluttet sig dette.

I det følgende behandles derfor alene, hvorvidt bestemmelsen om eneret opfylder betingelserne for fritagelse efter § 8, stk. 1.

A.d. 1. Effektivitetsgevinster

Til støtte for, at den anmeldte aftale medfører samfundsmæssige effektivitetsgevinster har parterne anført følgende forhold:

- at aftalen sikrer adgang til en landsdækkende distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke og dermed skaber adgang til lokale markeder, som hver for sig er for små til at bære en lokal produktion. Herved sikres Nuuk Imeq de afsætningsmuligheder, som er nødvendige for at kunne opretholde en rentabel hjemmemarkedsproduktion og bredt produktsortiment.
- at kombinationen af de effektivitetsgevinster, der er forbundet med den landsdækkende afsætningsmulighed, samt aftalens forbud mod prisdifferentiering i en gros prisen, sikrer, at yderområderne kan forsynes med et bredt produktudvalg på fordelagtige vilkår.
- at aftalen sikrer miljømæssige fordele ved, at den af Nuuk Imeq anvendte returemballage returneres til genopfyldning via konsument- og distributionsleddet.

Konkurrencenævnet medgiver, at den anmeldte aftales bestemmelse om eneret medfører de ovennævnte effektivitetsgevinster.

A.d. 2. En rimelig andel til forbrugerne

Ved vurderingen af, hvorvidt forbrugerne er sikret en rimelig andel af fordelene ved aftalen skal tillige henses til den konkurrencebegrænsende bestemmelses vidtgående karakter. Jo mere vidtgående en konkurrencebegrænsning, der er tale om, jo større krav stilles der, førend rimelighedskriteriet anses opfyldt.

Parterne har anført, at forbrugerne oplever følgende fordele som konsekvens af den anmeldte aftale:

- at forbrugerne sikres en bredde i produktsortimentet.
- at forbrugerne i yderområderne kan opnå adgang til produkterne på rimelige vilkår som konsekvens af aftalen. Uden bestemmelsen om eneret ville prisen på produkterne stige markant i yderområderne.
- at prisudviklingen på produkterne, som følge af aftalen er ikke steget i samme omfang som andre varegrupper.
- at forbrugerne i Kommuneqarfik Sermersooq oplever fordele i form af arbejdspladser samt skatteindtægter.
- at forbrugerne oplever miljømæssige fordele, fordi der er etableret et velfungerende returflaskesystem.

Først og fremmest finder Konkurrencenævnet ikke, at det faktum, at Nuuk Imeq's fabriksanlæg er placeret i Kommuneqarfik Sermersooq og indbyggerne i Nuuk derfor nyder godt af skatteindtægter og arbejdspladser, har betydning for vurderingen efter Konkurrencelovens § 8, stk. 1, nr. 2. Det er konkurrenceretligt uden betydning, hvor en virksomhed er placeret og hvilke indirekte fordele der forbundet herved i form af skatteindtægter og arbejdspladser.

Konkurrencenævnet medgiver, at aftalens bestemmelse om eneret er medvirkende til at sikre et nationalt afsætningsmarked for Nuuk Imeq's produkter, hvilket muliggør at forbrugerne hermed sikres en bredde i produktsortimentet.

Konkurrencenævnet medgiver endvidere, at forbrugerne er sikret miljømæssige fordele i kraft af, at der er etableret et velfungerende returflaskesystem.

I forhold parternes anbringende om, at prisudviklingen på produkterne, som følge af aftalen ikke er steget i samme omfang som andre varegrupper, finder Konkurrencenævnet det udokumenteret, at dette skulle kunne sættes i sammenhæng med bestemmelsen om eneret.

Hvad angår argumentet om, at forbrugere i yderområderne kan opnå adgang til produkterne på rimelige vilkår, er det Konkurrencenævnets vurdering, at denne gevinst opnås, dels på grundlag af prisudligninger og dels på bekostning af konkurrencen på en gros markedet.

Dette skyldes, at der sker en prisudligning i KNI's transportomkostninger og foregår ved, at de årlige transportomkostninger på ca. X-XX mio. kr. om året omfordeles, således at de XX % af salget, som foregår i Nuuk bærer denne meromkostning i forhold til de resterende XX % af salget uden for Nuuk. Det oplyses, at transporten aktuelt udgør 91 øre af en gros prisen på en pilsnerøl i den aktuelle en gros pris fra KNI. Hvorimod den reelle transportpris til alle destinationer uden for Nuuk ligger over dette beløb, varierende mellem X,XX kr. til den nærmeste by og X,XX kr. til den fjerneste by.

Der er således ikke nogen pareto forbedringer forbundet med eneretten.

Det bemærkes i denne forbindelse, at forbrugerbegrebet i § 8, stk.1, nr. 2 skal forstås bredt og omfatter såvel direkte som indirekte brugere af produktet, herunder eventuelle mellemlid som grossister og detailforhandlere.

Bestemmelsen om eneret har den betydning, at andre aktører afskæres fra at indkøbe Nuuk Imeq's produkter direkte hos Nuuk Imeq med henblik på at agere som grossits. Bestemmelsen om eneret hæmmer tillige konkurrencen på detailmarkedet, da mange detailhandlere ikke har mulighed for at handle direkte med Nuuk Imeq og derved spare de omkostninger, der er forbundet med, at handlen skal foregå gennem KNI som fordyrende mellemlid. Andre detailhandlere er afskåret fra at blive vertikalt integrerede på markedet for distribution og salg af produkterne, i modsætning til KNI, der også driver virksomhed som detailhandlere.

Trods bestemmelsen om enerettens særligt konkurrencebegrænsende karakter og de højere priser, som aftalen indirekte forårsager på priserne i Nuuk, finder Konkurrencenævnet, at forbrugerne opnår en rimelig andel af fordelene ved den anmeldte aftale. Dette i form af et bredere produktsortiment og et velfungerende returflaskesystem.

A.d. 3. Konkurrencebegrænsningens nødvendighed

Nødvendighedskriteriet i § 8, stk. 1, nr. 3 behandles før spørgsmålet om, hvorvidt forbrugerne sikres en rimelig andel af fordelene ved en konkurrencebegrænsende aftale. Dette skyldes, at der ikke er nogen grund til at bruge ressourcer på at foretage afvejningen af de negative og positive virkninger for forbrugerne af en konkurrencebegrænsende aftale, hvis denne ikke er en nødvendig forudsætning for at opnå effektivitetsgevinsterne.

Til støtte for, at bestemmelsen om eneret er nødvendig for at opnå ovennævnte effektivitetsgevinster, har parterne anført følgende forhold:

- at, logistikken i forhold til distribution af produkterne ikke vil kunne optimeres på samme måde som under det nuværende system med én distributør, hvor det er muligt at sikre udligninger i transportudgifter og det nuværende ensprissystem.
- at, det alene er som følge af aftalen, at KNI afholder alle udgifter forbundet med returflaskesystemet.

- at, det alene er aftalen, sikrer det brede produktsortiment i leverancen af produkterne til yderområderne og at Nuuk Imeq uden adgangen til landsdækkende distribution ikke vil kunne opretholde sit brede produktsortiment
- at, Nuuk Imeq kun har det nødvendige set up til salg i paller og det er de færreste detailhandlende, de kan indkøbe produkterne i disse mængder.

Konkurrencenævnet medgiver, at det primært er som følge af aftalen mellem KNI og Nuuk Imeq, at det nuværende returflaskesystem opretholdes, idet KNI har forpligtet sig til at afholde alle udgifter forbundet hermed.

Konkurrencenævnet medgiver også, at det alene er parternes aftale, der sikrer det brede produktsortiment til yderområderne, da KNI's servicekontrakt med Selvstyret alene sikrer leverance af øl og kulsyreholdige læskedrikke, men ikke stiller vidtgående krav til bredden i sortimentet.

Konkurrencenævnet er dog ikke overbevist om, at bestemmelsen om eneret er en absolut forudsætning for, at de nævnte samfundsmæssige gevinster kan opnås.

KNI er en virksomhed, der gennem flere års servicekontrakter med Selvstyret og over 15 års eneret til salg og distribution af Nuuk Imeqs produkter, har opbygget et effektivt og fintmasket distributionsnetværk i Vestgrønland. Det er Konkurrencenævnets vurdering, at logistikken i forhold til distribution af produkterne ikke vil kunne optimeres på samme måde som under det nuværende system med én distributør, hvor det er muligt at sikre udligninger i transportudgifter og det nuværende ensprissystem.

Bestemmelsen om eneret vurderes at være afgørende for returflaskesystemets opretholdelse i dets nuværende form. Dette skyldes, at der ikke gælder nogen lovgivningsmæssig forpligtelse for KNI til at opretholde returflaskesystemet, men at dette alene beror på de forpligtelser virksomheden har påtaget sig i henhold til den anmeldte aftale.

Endvidere vurderes det, at det brede produktsortiment, der udbydes af Nuuk Imeq kun vil være muligt såfremt der er sikret landdækkende afsætning af produkterne, hvilket er tilfældet under den anmeldte aftale.

På det foreliggende grundlag vurderes det godtgjort, at aftalens bestemmelse om eneret ikke pålægger parterne begrænsninger, som er mere vidtgående end nødvendig for at opnå de angivne samfundsmæssige effektivitetsgevinster.

A.d. 4. Ingen udelukkelse af konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer eller tjenesteydelser

Begge parter anfører, at aftalen, med bortfaldet af bestemmelserne om konkurrenceforbud og eksportforbud, ikke giver mulighed for udelukkelse af konkurrencen på en gros markedet for øl og kulsyreholdige læskedrikke. Nuuk Imeq henviser til, at Nuuk Imeq's faktiske eneret til import og fremstilling af øl og sodavandsprodukter blev ophævet med Konkurrencenævnets afgørelse af 20. juni 2001

og der herefter har været fri adgang til markedet, så længe emballagelovgivningen overholdes.

Det påpeges af Nuuk Imeq, at det ikke er eneretten som forhindrer konkurrencen på en gros markedet. Årsagen til konkurrencebegrænsningen skal derimod ses i eksistensen af returflaskesystemet og det forhold, at ingen andre virksomheder har etableret aftapning af øl og kulsyreholdige læskedrikke i den godkendte emballage.

Herudover påpeges det, at der for producenter er mulighed for at indgå aftale med Nuuk Imeq om lønaftapning, hvilket er tilfældet med to grønlandske mikrobryggerier, og intet forhindrer sådanne producenter i at vælge en anden grossist end KNI.

Det er endvidere parternes påstand, at der eksisterer en livlig konkurrence på detailmarkedet, hvor hele produktafsætningen er konkurrenceudsat.

Konkurrencenævnet medgiver, at eksistensen af emballagebekendtgørelsen udgør en adgangsbarriere til det Grønlandske marked, idet det er særligt omkostningsfuldt for en virksomhed at etablere sig som producent og aftappe på godkendt emballage. Det er derfor en formildende faktor, at Nuuk Imeq har åbnet op for aftaler om lønaftapning med andre producenter.

Parternes aftale, hermed eneretten, skal dog vurderes i den markedsmæssige kontekst, som er gældende. Det skal således tages i betragtning, at det grønlandske marked for øl og kulsyreholdige læskedrikke er reguleret af en emballagebekendtgørelse, som forudsættes overholdt.

Emballagebekendtgørelsens bestemmelser om godkendt emballage udgør en handelsbarriere i forhold til markedet for produktion af øl og kulsyreholdige læskedrikke. Virkningen er, at der aktuelt kun bliver aftappet øl og kulsyreholdige læskedrikke på Nuuk Imeq's fabriksanlæg i Nuuk og at virksomheden derfor besidder en markedsandel på 90 – 100 % på markedet for øl og 80 – 90 % på markedet for kulsyreholdige læskedrikke.

Med den anmeldte aftales bestemmelse om eneret sikres KNI distribution af Nuuk Imeq's produktion af øl og kulsyreholdige produkter. Dette bevirker en udelukkelse af konkurrencen fra andre aktører, der vil agere på en gros markedet, da disse ikke kan opnå adgang til Nuuk Imeq's produkter. Detailhandlende er ligeledes udelukkede fra at indkøbe produkterne direkte hos Nuuk Imeq.

Hovedsageligt, som følge af aftalen har KNI formået at opretholde en markedsposition, hvorved virksomheden besidder 90 – 100 % af en gros handelen for øl og 90 – 100 % af en gros handelen for kulsyreholdige læskedrikke.

I vurderingen af, hvorvidt aftalen opfylder betingelsen om ikke at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af markedet, er det et krav, at der opretholdes et minimum af konkurrence. Aftaledeltagerne skal således være udsat for et konkurrencepres.

I den aktuelle situation, hvor KNI har eneret til distribution af Nuuk Imeq's produkter, eksisterer der intet konkurrencepres på KNI, da ingen andre kan indkøbe de

pågældende produkter qua aftalens bestemmelse om eneret. Bestemmelsen udelukker derved enhver konkurrence på markedet for en gros handel af øl og kulsyreholdige læskedrikke.

Bestemmelsen afskærer endvidere detailhandlende fra at indkøbe produkterne direkte hos Nuuk Imeq, hvorfor det er Konkurrencenævnets vurdering, at bestemmelsen om eneret ligeledes har en begrænsende virkning på detailmarkedet og det grundlag hvorpå denne konkurrence udøves.

Bestemmelsen om eneret vurderes på det foreliggende grundlag ikke at opfylde betingelsen i § 8, stk.1. nr. 4, idet bestemmelsen udelukker al konkurrence på en gros markedet og ikke efterlader noget konkurrencepres på KNI.

Konklusion

Konkurrencenævnet har vurderet, at bestemmelsen om tildelingen af eneret ikke kan fritages efter § 8, stk. 1. Dette er begrundet i, at aftalen ikke opfylder betingelsen om ikke at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af markedet for de pågældende produkter. Der er ved vurderingen særligt lagt vægt på parternes stilling på markedet, og at det ikke er muligt for andre aktører, at få adgang til at indkøbe Nuuk Imeq's produkter. Der eksisterer følgelig ikke noget konkurrencepres på KNI.

Aftalen opfylder således kun tre af fire kumulative kriterier i Konkurrencelovens § 8, stk. 1. Der kan derfor ikke meddeles fritagelse fra Konkurrencelovens forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler, jf. § 6, stk. 1.

Påbud

Ved ikrafttrædelsen af den nye konkurrencelov blev der indført en overgangsordning, så konkurrencebegrænsende aftaler, vedtagelser og samordnet praksis, som bestod på tidspunktet for Konkurrencelovens ikrafttræden den 1. marts 2008, og som er forbudt efter § 6, stk. 1 kan, hvis de anmeldes inden 1. september 2008 med henblik på fritagelse efter § 8, opretholdes indtil tre måneder efter Konkurrencenævnet har truffet afgørelse i sagen, jf. § 35.

Nuuk Imeq's anmeldelse blev modtaget i Konkurrencenævnet den 29. august 2008, hvorfor aftalen er omfattet af Konkurrencelovens overgangsordning.

Konkurrencenævnet har på det foreliggende grundlag truffet afgørelse om, at:

- aftalen af 2. maj 1994 mellem Nuuk Imeq A/S og KNI A/S om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke er omfattet af Konkurrencelovens § 6, stk. 1 og ikke kan fritages efter § 8, stk. 1, da betingelserne herfor ikke er opfyldt.
- der udstedes påbud om, at KNI A/S og Nuuk Imeq A/S i medfør af § 6, stk. 4 skal bringe følgende konkurrencebegrænsende bestemmelser i aftalen af 2. maj 1994 til ophør:

- § 1, stk. 1, om eneret
  - § 1, stk. 2, om konkurrenceforbud/eksklusivt køb
  - § 1, stk. 4, om eksportforbud
- påbuddet skal efterkommes senest seks måneder efter, at parterne har fået meddelelse om Konkurrencenævnets afgørelse i sagen

BILAG:

1. Nuuk Imeqs anmeldelse af 29. august 2008 af aftalen om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke
2. Aftale af 2. maj 1994 mellem Nuuk Imeq A/S og KNI A/S om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke, samt addendum af 25. marts 2003 til aftale af 2. maj 1994 mellem Nuuk Imeq A/S og KNI A/S om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke
3. Udskrift af Østre Landsrets Dombog B182000K - HBJ
4. Procesbevillingsnævnets afgørelse af 16. januar 2009
5. KNI's anmeldelse 23. januar 2009 af aftalen om køb og distribution af øl og kulsyreholdige læskedrikke
6. KNI's supplerende oplysninger af 10. februar 2009
7. Nuuk Imeq' supplerende oplysninger af 20. februar 2009.
8. Nuuk Imeq's høringssvar af 27. august 2010.
9. KNI's høringssvar af 27. august 2010
10. KNI's høringssvar af 24. januar 2011.
11. Nuuk Imeq's høringssvar af 28. januar 2011, samt supplerende oplysninger af 3. februar 2011.